

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 25րդ չրջանի բաժնորդագրին է 20 Ֆրանգ. Թիւրքիաի և Պարսկաստանի համար 10 Ֆրանգ, ԿԱՆՍՏԱՆԻ և Կարեւոր է նաև բաժնորդագրութիւնը քանի որ բաժնի համար որ ուղուէ, ամէն մէկ ամսականը 2 Ֆր. (Թիւրքիաի և Պարսկաստանի համար 1 Ֆր.) հաշուելով: Նամակ և ծրար պէտք է լրկել այս հասցեով: M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Arménia
MARSEILLE (France)

ԻՆ ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 39

1910 ՅՈՒԼԻՍ 30 ԵՐԺ.

(Ն. Յ. Յուլիս 17)

ՉԱՅՄԱՆՆԵՐ

Իմացութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերագրելու իրեն հրատարակուած ձեռագիրները: Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն, եղբայր, Մանուցման 1 միլիգրամը 1 սանդիմկարծէ. 1 գրութիւնը 2 սանդիմ: Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17.

ԲԱԺՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

“ԱՐՄԵՆԻԱ”

ԻՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ

(1909 ՆՈՅՄԵՐԻՆ — 1910 ՍԵՊՏԵՄԵՐԻՆ)

Ամբողջ 25րդ տարեշրջանի բաժնորդագրին է 20 Ֆրանգ (4 տուար ամբողջական կամ 7 տուար և 50 կպի. ուսական) ամէն տեղի համար, ի բաց առեալ Թիւրքիան և Պարսկաստանը, որ կը զրկուի կէս բաժնորդագրութիւնով, այսինքն ամբողջ տարեշրջանին համար 10 Ֆրանգ բաժնորդագրութիւն: Կարելի է բաժնորդագրութիւն նաև քանի՜ ամսի համար որ ուղուէ, ամսական 2 Ֆրանգ (40 սէնդ = 75 կպի.) հաշուելով, կամ 1 Ֆրանգ Թիւրքիաի և Պարսկաստանի համար:

Յայտնի է արդէն թէ անոնք որ «Արմենիաի Օժանդակ» արձանագրութեան են մեր հրատարակած Օժանդակութեան Կանոնագրին համեմատ, իրաւունք կունենան Արմենիա ստանալու, քանի՜ անձի համար որ ուղեն, իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ գրուելով և կէս բաժնորդագրութիւնով, այսինքն ամբողջ չրջանին համար 10 Ֆրանգով կամ ամսական 1 Ֆր.ով: Կարելի է նաև Օժանդակի նշանակած բաժնորդի հասցէին ուղղակի լրկել թերթը, 12 1/2 Ֆր. (2 1/2 տուր.) բաժնորդագրութիւնով:

Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներին Միացեալ Նահանգին մէջ բնակողներին գիրութեան համար, կը նշանակուին «Արմենիաի Օժանդակ» ներքին Տիւր Մաղաք Պէտլերեանի հասցէն, որին կարելի է գիմել թէ՛ բաժնորդագրութեան և թէ՛ մեր հրատարակած տետրակներու գիրքեր գիրութեամբ ստանալու համար: Ահա այդ հասցէն. M. G. Berberian
94, Front str.
WORCESTER Mass.

Նոյնպէս նաև Եւրոպի, Նիւ ձեւերի նահանգներին մէջ և ատոնց մօտակայ տեղեր գտնուողները կրնան գիմել «Արմենիաի Օժանդակ» ներքին Տիւր Տիւրքիան Միջազգային օրի հասցէն է Dikran Mizrakjian
121 P. O. Box
WEST HOBOKEN N. J.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յուսանատուրիւն. — Հայեր թիւրքիա. — Փաստամատեան Էնկետի ճեքակալութիւն. — Ամերիկայի Հայերի համար առաջնորդական քննութիւններ. — Հնդկաբնակ Բաբաջանեանի կտակի մասին. — Տեղական. — Թիւրքերն ու Պարսկացիները. — Թիւրքիայի լուրեր. — Փոքրիկ ստորհանդակ. — Մանուցումներ:

ՅՈՒՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Ա

Ամէնէն գէշ ախտն է յուսահատութիւնը որով պէտք է զգուշանայ ժողովուրդը մը եթէ կուզէ ապրել:

Չարագործի մը տրուած ամէնէն մեծ պատիժը մահն է. անկէ մեծ պատիժ մը գտած չեն դատարանները: Եւ ազգ մը երբ կը դիմէ յուսահատութեան որ ինքնասպանութիւն ըսել է, ամենէն մեծ պատիժն ինք իրեն տուած կը լինի իրեն ամենամեծ չարագործի մը:

Ազգ մը ինչ վիճակի մէջ ալ գրտնուի, երբ կարենայ իր կեանք երկարածել, ժամանակը կը փոխուի վերջապէս և մի օր կրնան պատահիլ այնպիսի հանգամանքներ որոնցմէ կարենայ օգտուիլ իր վիճակի բարեփոխման համար:

Ապրիլը յաղթել է: Յուսահատութիւնը թէ՛ կրօնական, թէ՛ ընկերական և թէ՛ հայ ազգային տեսակէտներով վերջին ծայր արհաւիրանքի և անունն անգամ բերան չառնուելիք մեղք մը համարուած է:

Թղթատեցէ՛ք ամբողջ Ս. Դիրքը. Հին կամ Նոր Կտակարանին մէջ ո՛չ մէկ տեղ չէք կրնար գտնել «յուսահատութիւն» բառը որովհետեւ յուսահատութեան գաղափարը կրօնի ոգիին բոլորովին հակառակ բան մ'է: Աւետարանին մէջ տեղ մը յիշուած կայ «Ս. Հոգիին գէժ հայհոյութիւն» անունով մեղք մը (1) որ եկեղեցական Հայերը մեկնելով թէ յուսահատութեան մեղքն է այդ, յուսահատ անձ:

(1) «Ամէն մեղք ու հայհոյութիւն կը ներուի, բայց Ս. Հոգիին դէմ եղած հայհոյութիւնը չենուրի, ո՛չ այս աշխարհի և ո՛չ ալ հանգերձնական մէջ» ըսած է Քրիստոս:

Նասպաններին համար թաղման կարգ չեն կատարել, անոնց ըրածը աննշանի մեղք համարելով:

Հայերն արդէն այնպիսի ժողովուրդ մ'են որ դարեւ է ի վեր իրենց կրած սոսկալի տառապանքներին հակառակ, չեն յուսահատած իրենց ազգութիւն պահպանել և կապրին դեռ մինչ իրենց վիճակակից և ժամանակակից ուրիշ շատ ազգեր յուսահատութեն ոչնչացած են: Այդուաններ, Հոնքեր և ուրիշ շատ մը ազգեր որոնց անունները կը կարդանք Եղիշէի «Վարդանանց պատմութեան» մէջ, այսօր չկան մէջտեղ:

Հայերի սովորութիւնն է որ երբ նորածին երախայ մը մկրտութեան աւագանին կը ներկայացունեն, քահանայի հարցման թէ երախայն ինչ կը խնդրէ, կնքահայրը կը պատասխանէ «Հաւատք, Յոյս, Սէր», և այդ երեքն յետոյ կը խնդրէ մկրտութիւնը: Յուսահատութիւնը Հայաստանեայց եկեղեցիի զաւակ լինելէն ալ կը դադրի — և ինչպէս կրնեն ժողովրդական բարբառով, միւռնը կերթայ երեսէն — և ատոր համար հայ եկեղեցին ալ յուսահատ անձնասպաններն իրեն իր զաւակ չընդունիր, վերջին բոպէին կը մերժէ դանոնք իր գրկէ:

Յուսահատութիւնը Հայի թէ՛ կրօնական զգացումներին և թէ՛ ազգային բնաւորութեան բոլորովին հակառակ բան է: Հայ ազգը յուսահատութիւնը չէր գիտեր և իր այդ հաստատամտութեամբն է որ յաջողած է զինք կրնել ուզող իր բոլոր թշնամիները յուսահատեցունել և ապրած է մինչև այժմ:

Հայերէն լեզուին մէջ «յուսահատութիւն» ըսուած բանի գաղափարը ներկայացունելու յատուկ բառ անգամ չկայ, ինչպէս որ հաց, գիրք և այլ նիւթական բաներ կամ խնք, դատողութիւն, զգացում և այլ վերացական բաների գաղափարները ներկայացունելու համար մէկ մէկ առանձին բառ կայ յատկացուած: Այնպէս որ վերջին ժամանակներ միայն այդ օտարոտի գաղափարը ներկայացունելու համար ստիպուել են հայեր:

Ինչ երկու բառեր իրար քով բերելով և առով մը միացունելով, յոռուաւորութիւնն իրար բառը չինել:

Ուրեմն Հայ ազգին յուսահատական խօսքեր ուղղելը, որոնց մասին պիտի գրենք այս յօդուածի յաջորդական մէջ, ո՛չ միայն ազգամիջաբան մ'է, այլ և անտեղի աշխատանք մը: Ով որ յուսահատութեն կը խօսի, հայերէն չխօսիր: Ով որ կը յուսահատի, նա Հայ չէ:

Բ

«Այս ազգը մարդ ըլլալիք չունի. պարագայ բան է անոր համար աշխատիլ, սիրտ հատցունելը» կրնան ունենալ:

Այդ ըսողներ երկու կարգի կը բաժնուին: Մէկ մը անոնք որոնք իրօք յուսահատներ են և հետեւապէս Հայ լինելէ արդէն դադրած: Մէկ մ'ալ անոնք որոնք իրենց ազգի վիճակ չուսով բարեփոխուած տեսնելու եռանդէն տոչորուած և անոր համար սրտցաւութենէ նեղուած, քիճճալիաբար կը խօսին այդպէս, մինչդեռ իրենք, իրենց այդ ըսածի հակառակ, այս կամ այն կերպով նորէն կաշխատին իրենց ազգի համար և չեն կարող զգալի աշխատել որովհետեւ Հայ են, Հայի արիւն կը կրեն, Հայի յամու բնաւորութիւն ունին:

Մեզ ալ պատահած է երբեմն որ թէ և ո՛չ յուսահատած, բայց յոգնած մասեր ունեցած ենք և փոքր ի շատեալ հանգստի պէտք զգացած: Բայց ունենալով կողմէ նշմարուած փոքրիկ յոյս մը նորէն ոգեւորած է եռանդն ու մեղանահանգիտ թողած: Ուստի կը հասկնանք մեր աշխատող հայրենակիցներ ինչեալ վիճակը և կըմրուենք անոնց զգացումներ որոնց աւելի ճշմարիտ թարգման կը հանգիստանան իրենց գործեր քան թէ խօսքեր:

Բայց ինչ ըսենք միւս շարքին մէջ գտնուող յուսահատներին որոնք բան մը չեն ընել ու բան մ'ալ ըրած չունին իրենց ազգի համար: Բայց խոշոր մը խոշոր կը խօսին ու հայ ազգի վիճակը յուսահատական կը ներկայացունեն: Մինչև հիմա ինչ մեծ ջանք եղած է հայ հայրենիքի վերածնութեան:

Համար ու չէ յաճողած որ այդպէս յուսահատութեան են իրենք :

Վերջին տարիներ պատահածները յուսահատութեան փաստի մը տեղ չեն կրնար ծառայել արդէն վաղուց ի վեր այս էջերի մէջ փաստաբանուած էր թէ այդ ուղղութիւն դէպի կորուստ կը տանի և ոչ դէպի փրկութիւն և թէ ազատութիւնն անպատարաստ կերպով և անմիջապէս վայելելու ընդհանուր ցանկութեան և ոգևորութեան առջև մեր տկար ձայն անզօր էր ճշմարտութիւնը հաստատելու, ներկայ վիճակէն աւելի ինչ թշուառութիւն պէտք է տակաւին համոզելու համար թէ սխալ էին այն ժամանակ առնուած քայլերը և բնականապէս դէպի այս կայութիւն պիտի առաջնորդէին մեզ : Յանցաւորը յեղափոխական գաղափարը չէր, ինչպէս կը կարծեն դեռ ոմանք, այլ յեղափոխութեան անունով ժողովուրդին ներկայացող գործիչները մէկ մասը : Բայց այդպիսի բաներ, սկզբնական սխալներ, միայն մեր մէջ չէ, այլ ուրիշ ազգերի մէջ ալ պատահած են և կը պատահին :

Անխաղաղութիւն մեծ մեծ յոյսերով տարապայման պէտք չէ ոգևորուինք որ յետոյ ալ մեր խաբուիլը տեսնելով յուսահատութեան մէջ չիյնանք : Կը կրկնենք ինչ որ ուրիշ անգամ ալ ըսած ենք այս էջերի մէջ : Եթէ խաբելը յանցանք է, խաբուին ալ առաքելութիւն չէ : Լրջութեամբ, մեր չորս կողմ գիտելով գործիչները թնդադար ինչ որ կրնանք և որչափ որ կրնանք :

Չյուսահատինք : Ապագայն չյուսահատողինն է :

Յուսահատներն իրեն զխաւոր առարկութիւն կրնան նաև թէ Հայը խեղճ ու փոքրիկ ազգ մ'է : Ինչ կըրնայ ընել քանի որ հզօր ու մեծ տէրութիւններ իրեն հիմա որոնց համար աշխարհը նեղ կուգայ : Հայը դատապարտուած է բնաջինջ լինելու :

Հոռոմէական տէրութիւնն ալ մէկ ժամանակ աշխարհի վրայ ամենէն ուժով տէրութիւնն էր իր խելքով և ուժով աշխարհի չորս կողմը տարածուած ու տիրած էր : Բայց այսօր չկայ մէջտեղ մինչդեռ անոր ժամանակակից ու անոր զօրավարներէն մի քանի անգամ յաղթուած ու ընկճուած Հայ ազգը կայ ու կայրի դեռ :

Ճեղի մը տեղութիւնը անոր մեծ ու հզօր կամ փոքր ու տկար երևոյթէն միայն դատելով պէտք չէ վրձնել :

Մամուլները (1) բնաջինջ եղած են աշխարհէ, մինչ ճանդուկներ կը շարունակեն դեռ իրենց գոյութիւն :

Մ. ֆ.
(Արմէնիա թէ տարի թիւ 1 և 2
1901 հոկտեմբեր 2 և 9)

(1) Mammouth = Ահագին ուժով ու զիջարի կազմուածքով կենդանի մը, փոքր ցեղէն, որ երբեմն գոյութիւն ունեցած է, իսկ այժմ իր հրէշային խորը նսկորներ տակաւին երևան կենն են : Բնաջինջ հողին տակէն :

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԻՔԻՆ

Մի քանի անձերի թելադրութեան համեմատ, Դուբեան պատրիարք հրաւիրած էր նախորդ պատրիարք Օրմանեանին, պատարագել Ղալաթի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին յուլիս 4/17ի կիրակի օր, Ս. Լուսաւորչի տօնին օրը : Օրմանեան այդ հրաւերի համեմատ կերթալ եկեղեցին, ինչպէս որ եկեղեցիի խնամակալութիւնն ալ օր առաջ ծանուցած էր լրագրիւններին մէջ : Յայտնի է որ Օրմանեանի վրայ եղած ամբաստանութիւնների քննիչ յանձնաժողովը դեռ իր տեղեկագիր չէ բերած Ազգ. ժողովին և ժողովուրդն ալ այժմ արդէն սաստիկ գրգռուած վիճակի մը մէջ կը գտնուի, Ազգ. վարչութեան այն անիմա և հակաժողովրդական որոշումին պատճառով որով եկեղեցիները կուզեն փակել ժողովրդին առջև ոնէ՝ հանրագոյտ գումարման համար : Այս վիճակի մէջ Օրմանեանն ալ տանիլ Ղալաթիի եկեղեցին և հանդիսաւորապէս պատարագ ընել տալը՝ պարզապէս ժողովրդի դիւրազգածութիւնները արհամարհել և կռուի համար ասպարէզ կարգաւ էր : Բարեբաղդապէս գործը այդ աստի տիճանին չէ հասած : Օրմանեան արքեպ. պատարագելու համար զգեստաւորուելէն առաջ՝ ժողովրդէն պատուիրակութիւն մը թէ՛ իրեն և թէ՛ նոյն եկեղեցիին քարոզիչ Գաբրիէլ եպիսկոպոսին գիտելով ժողովրդին յուզուած վիճակը ներկայացուցեր և խնդրեր է որ չպատարագէ Օրմանեան : Թէև ի սկզբան պատիւ, պատ պատասխաններ տրուեցին, բայց ի վերջոյ Օրմանեան խոհեմութեամբ տեղի տուեց և նոյն եկեղեցիի Ս. Մեօրոպ քահանայն պատարագեր է :

— Հայ եկեղեցիները հանրագոյտ գումարումների համար հայ ժողովրդին առջև փակելու որոշումը, որ ոչ թէ մահմեդական մոլեռանդ կառավարութիւն մը, ոչ թէ օտար և մեղի թշնամի բռնաւոր պետութիւն մը, այլ թիւրքիի Հայերի Ազգ. վարչութիւնը տուեց է, ազատական կուսակցութիւնները հալածելու մոլի եռանդէն աչքերը չլացած չտեսնելով իր գործած քաղաքագիտական ամենախոշոր սխալը, բնականապէս ընդունելութիւն չէ գտած Ազգի գիտակից մասէն որ իր վարչիչներէ աւելի նախանձախնդիր կը հանդիսանայ պաշտպանելու համար իր ազգի և եկեղեցիի դարաւոր իրաւունքները, որոնցմէ մին է և հանրագոյտ գործերի համար իր եկեղեցիների մէջ գումարումներով խօսելու և խորհրդակցելու ազատութիւնը : Իրաւունք մը որ մի քանի տգէտ և ոչ հեռատես կղերականներէ ու մենծաղաներէ բաղկացած խառն ժողով մը թիւրք ոստիկանութեան սուրիններով կը սպառնայ այժմ խել հայ ժողովրդի ձեռքէն : Այս պատճառով մի քանի քաղաքների մէջ կռիւներ և ընդհարումներ սկսած են պատահելու : Պրուսիա մէջ երբ չէր իր թիւ հայ

աղաներն աղօթքէ զատ ոնէ խօսք եկեղեցիին մէջ սրբապաշտութիւն է ըսելով չեն թողուցեր որ հոն հանրագոյտ ատենախօսութիւններ լինին, առաջարկութիւն եղեր է մեր բողոքական ազգակիցների ժողովարանի վարչութեան որ սիրալոյսաբար ընդունեն է և չարք մը հանրագոյտ ատենախօսութիւններ սկսեն անյնկանոն ժողովարանին մէջ ուր խուռներամ կը դիմէ այժմ հայ ժողովուրդը մտաւոր զարգացում ստանալու համար :

— Օրմանեան խորհրդարանի հայ երեսփոխանները յուլիս 6/19ին խմբովին Բ. Դուբեան երթալով կէս ժամի չափ տեսակցեր են վարչապետ Հազգը փաշային և ներքին գործերի նախարար Թալէաթ պէյին հետ : Իրենց տեսակցութեան նիւթ կազմող յիշատակագիր մ'ալ յանձնեն են հայկական նահանգներին վերաբերող շատ կենսական խնդիրների նշկատմամբ : Վարչապետը խնդրեր է հայ երեսփոխաններէն որ մի քանի օրէն յետոյ նորէն գան, երկարօրէն խորհրդակցելով եզրակացութեան մը յանգելու համար :

— Վանէն գրած են «Ազատամարտ»ին թէ կուսակալը որ նահանգին մէջ պոյոտի ելած էր, իր անձնական ներկայութեամբ վերապէս կարգադրեր է Աճաւաղ և Արճէշ գաւառականների հողավէճերը : Գրաւուած հողերն ետ տրուեցին իրենց օրինաւոր տէրերին :

— Դուբեան պատրիարք յուլիս 7/20ին Բ. Դուբեան երթալով տեսակցեցաւ վարչապետ Հազգը փաշայի հետ, տակաւին առկա ժամացած ինչ ինչ խնդիրների լուծման ստիպողականութիւն տալու համար :

— Հայ-կաթոլիկների Կ. Պատ. բիրաք թէրզեան այցելելով վարչապետ Հազգը փաշային, խնդրած է փութացունել Ատանաի վնասուած բնակիչներին համար խոստացած օգնութիւնները :

— Տրապիզոնի նախորդ առաջնորդ և այժմ կարգաթող Հիմանուէլ էֆ. Պալեան յուլիս 17ին ամուսնացեց է օրիորդի մը հետ որ վերջերս Կ. պոլսէն գնացեր էր Մալաթի, Պալեան էֆ. պաշտօնավարը Հիմա երևան ելած է որ Պալեան նախկին վարչապետը շատոնց այդ աղջկան խօսք տուած է եղեր իրեն հետ ամուսնանալու և հայ շէրիաքանների տարածած այն լուրը թէ դաշնակցականների ճնշումներէն յուսահատած պաշտօնաթող և կարգաթող եղաւ, զրախօսութիւն մ'է եղեր պարզապէս :

— Տարօնի ազգային վարժարանների ընդհանուր տեսուչ Ս. Ս. Զաւարեանէն տեղական Երեսփոխանական ժողովին մատուցուած տեղեկագիրը ցոյց կը տայ որ Մուշի դաշտնայն տարի ունեցեր է 68 դպրոց 95 ուսուցիչներով և 7 վարժուհիներով : Թունվար ամսին մէջ մանչ աշակերտների թիւն եղած է 1802, աղջիկներինը 698 : Ապրիլ ամսին մէջ երբ դաշտային աշխատութիւնների պատճառով աշակերտներն սկսած են

պակսիլ յուլիս 28 մանչ և 410 աղջիկ մնացաւ :

Սասունի մէջ կայ 9 դպրոց նոյն չափ ուսուցիչներով և 200ի չափ երկսեռ աշակերտներով :

Ուրեմն Դաշտն ու Սասունն ունին այսօր ընդամենը 75 դպրոց, 104 վարժապետ և վարժուհի և միջին հաշուով 2400 աշակերտ երկու սեռէ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ամերիկա երթալու համար Մարտէլ հասած և առժամանակ այստեղ մնացող ճանբորդներին մէջ եթէ կայ գրաչարութիւն գիտցող մը և յանձն կառնէ օրական մի քանի ժամ միայն աշխատել այս միջոցին իր դիւրութեան համեմատ, թող գայ Արմէնիաի խմբագիր տնօրէնին հետ տեսնուել իր գրասենեակը (Place Alexandre Labadie, 17), առաւօտները ժամը 10էն մինչև 11 և երեկոյները 4էն 5 :

ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻՒ ՁԵՐԱՎԱՆԱԼՈՒԻԼԸ

Այս առաւօտ եկած հեռագիր մը կիմացունէ թէ Օրմանեան խորհրդարանի հայ անդամներէն Իրզրուսի պատգամաւոր փաստրմաճեան էֆէն, տին Պաթումի մէջ ձերբակալուեց է թիւրքմացութեան մը հետեւանքով :

Կ. Պոլսի ուսական դեսպանն այդ դէպքի համար իր ցաւ յայտնեց է Բ. Դրան և խոստացեր է միջնորդել Տիար փաստրմաճեանի անմիջապէս արձակման համար :

ԱՄԵՐԻԿԱԻ ՀԱՅԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ ՕՌԱՋԱՆՊԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒՆԵՐ

Չհաստատուեցաւ այն լուրը թէ Տ. Յովսէփ Արքեպ. Սարաճեան Ամերիկայի առաջնորդ ընտրուած է :

Իսկ ընդհակառակը Կ. պոլսի լրագիրներին մէջ կը տեսնենք Ազգ. վարչութեան խառն ժողովի դիւանէն հաղորդուած հետեւեալ լուրը : «Ամենայն Հայոց Հայրապետին դիւանապետ Բագարատ վարդապետ գրով մը կը ծանուցանէր թէ հայրապետական տնօրինութեամբ Յովսէփ եպիսկոպոս Սարաճեան հրաւիրուած է Ամերիկայէն մեկնել վան և ձեռք առնել տեղոյն ազգայիններու գործերը : Խառն ժողովը (յուլի 7/20ի նստին մէջ) որոշեց հեռագրել Յովսէփ եպիսկոպոսին որ մեկնի վան Պոլսի ճամբով :»

Այդ գրուածքի մէջ հաւանօրէն գրչի սխալ մը սպրդած է պատրիարքարանի խառն ժողովի դիւանին կողմէն որովհետեւ Մատթէոս Կաթողիկոս արդէն անուանի եկեղեցական մ'եղած էր օրինապահութեան մասին իր նախանձալուրութեամբ և դժուար է մեզ հաւատալ թէ ինք կուզէ այժմ թիւրքիի Հայերի վարչական ներքին գործերին միջամտել, այս կամ այն թիւի համար այս ինչ կամայն ինչ եկեղեցականն ինք էլ միածնէն նշանակելով առաջնորդ կամ առաջնորդական փոխանորդ : Որով-

հետև Ամերիկայի առաջնորդութիւնն ուղղակի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի իրաւասութեան տակ կը գտնուի եւ ոչ թէ Կ. պօլսի պատրիարքարանին, վեհափառ հաւանօրէն քոյրատրաւ է Ամերիկայի մէջ պաշտօնավարող Յովսէփ եպիսկոպոսին մեկնելով Ամերիկայէն վաճառելու համար եւ իր այդ թոյլտուութեան հրամանը սխալ բացատրուած է Կ. պօլսի խառն ժողովի գիւնդին կողմէն, գրուելով թէ Հայրապետը տնօրինած է վաճառքը, այնպէս որ ազգային գործերը վարելու պաշտօնով Ռ. Բեմնի Յովսէփ եպիսկոպոս վանի ազգային վարչական գործերին համար Կաթողիկոսին պատասխանատու պիտի լինի թէ Կ. Պօլսի պատրիարքարանին:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հրամանին համաձայն, Կ. պօլսի պատրիարքարանի խառն ժողովը Ամերիկայի առաջնորդութեան համար ընտրելիներն իր ցանկ մը ղրկել է հետեւեալ 3 վարդապետներու անուն. ներքէն կազմուած. Գնէլ Գալէմբեարեան, Պողոս Գաֆիլեան եւ Արսէն Վեհուհի:

Արմենիայի այս թիւը մասնաւոր յանձնուելու մասնակ մեծ քստացանք 102րդ թիւը Աւստրիկ լրագրին որ կը հրատարակուի Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէ Յիւզէն քաղաքը ուր կը պաշտօնավարէ այժմ Յովսէփ արքեպ. Սարգսեան: Աւստրիկայի այդ թիւին մէջ լուր մը կը տեսնենք որ կը հաստատէ մեր եկեղեցիներէն թէ խառն ժողովի գիւնդին Կ. պօլսի լրագրիներին հաղորդուած տեղեկութեան մէջ վեհ. Կաթողիկոսին Սարգսեան Արքեպիսկոպոսի համար ըրած կարգադրութիւնը սխալ բացատրուած է: Չենք զարմանար այս մասին երբեք տեսնեք թէ սա այն խառն ժողովն է որ վեհ. Կաթողիկոսին հրատարակուած եւ ի լուր աշխարհի ծանուցուած մէկ կոնգրակն անգամ սխալ բացատրեց, ըսելով թէ եկեղեցիներին մէջ աղօթք ընելէ զատ ունէ բան կարգիլէ այդ կոնգրակը, նոյն իսկ կրթական եւ բարոյական ատենախօսութիւնները, հանգէսները: Այդ կերպով պատճառ եղաւ վեհ. Կաթողիկոսի կոնգրակն ալ ի զուր կառուածադիկ մը դարձնելու:

Խառն ժողովն իր պաշտօնական ղեկոյցներ ըրած ատեն պէտք է ինչէ թէ ամէն մէկ բառ իր առանձին նշանակութիւն ունի եւ անոնց անտեղի գործածութիւնը իմաստի խեղաթիւրումներ ու չիթթութիւններ առաջ կը բերէ:

Ահաւասիկ «Ասպարէզ»ի տուած լուրը որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն Սարգսեան արքեպ. ին ղըրկուած բուն իսկ կոնգրակէն քաղուած կը լինի հաւանօրէն եւ որի մէջ մենք կը ստորագծենք միայն այն մասը որ խառն ժողովին կողմէն Կ. պօլսի լրագրիներին սխալ հաղորդուած եւ միտքերը չիթթած լուրը կողողէ, թէ Կ. այս լուրի մէջ ալ ուրիշ սխալ մը սպրդած կը լինի եթէ Սարգսեան

արքեպ. հրաւիրուի վաճառելու երթալ ոչ թէ իբրեւ ընտրուած առաջնորդ, այլ առաջնորդական տեղապահ կամ պատրիարքական փոխանորդի պաշտօնով:

«Սարգսեան արքեպիսկոպոս էլ միաձնէն ամենայն Հայոց հայրապետէն մօտեցող կը ըստացաւ որ կատարուած եւ յայտարարուած ընտրութեան համաձայն կը հրաւիրուի գիւնդին վաճառքի վիճակին առաջնորդութիւնը ստանձնելու: Չենք գիտեր թէ Յիւզէն թոյլ պիտի տա՞յ սակայն, կամ երբեք կրնայ մեկնել դէպի իր նոր պաշտօնատեղիս»:

ՀՆԴԻՍՏԱՆԻ ԲՈՒԼԱՆԴԱՆԻ ԿՏԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Նոր Նախիջևանի Լոյս շաբաթաթերթը հրատարակած է հետեւեալ հետաքրքրական տեղեկութիւնները այն կալուածի մասին որ հիւսկարնակ հոգաւոր վաճառական Բարաջանեան կտակած էր Ռուսիայի Նոր Նախիջևան քաղաքի Հայերի դպրոցին:

Հետաքրքրական է գիտնալ թէ ինչ կը ըստայն մասին Կալուածի Հայերի եկեղեցական Հոգաբարձութիւնը:

Հանգուցեալ Մասնէ Բարաջանեան, նը մի կալուած է կտակել Նոր-Նախիջևանի եկեղեցական Հոգաբարձութեան: Մինչեւ 60 ական թուականները ոչ մի կոպէկ չի ստացել: Հնդկաստան է ուղևորուած Միքայէլ Նախիջևանը, որ բաւական ժամանակ մնալով Կալուածայում կարողաւ եւ յաջողեցնել, որ այդ կալուածի հասոյթը հասնի Նախիջևանի եկեղեցի Հոգաբարձութեան: Այն օրանից անցել է անցել քան 50 տարի եւ այդ կալուածի տարեկան եկամուտը համարեալ թէ նոյնն է մնացել: մի բան որ անկարելի է, մանաւանդ Կալուածայի պէս մի բազմամարդ եւ վաճառաշահ քաղաքում: Կալուածան, որ անգլիացիներէ ձեռք անցած ժամանակ եղել է մի հասարակ աւան, այժմ ունի մօտաւորապէս 1400-000 բնակիչ եւ հարեւրաւոր զանազան տեսակի գործարաններ:

Կարելի է ասել, որ Կալուածայում տան գները ամէն մի տասնամեակ կում համարեալ կրկնապատկուած են, իսկ մեր կալուածի տարեկան արդիւնքը մնացել է նոյնը, եւ այն էլ գիտենք թէ ինչ ոլոր-մոլոր ճանապարհներով է, որ այդ գումարը հասնում է ոյստեղ: Մինչեւ եկեղեցական Հոգաբարձութեան հասնելը՝ բաւական ճանապարհորդութիւն է կատարուած զանազան բանկերի, զանազան ընկերութիւնների եւ հիւպատոսարանի գրասենեակներով, եւ այն էլ 3-4 տարին մի անգամ զանազան ծախսերից եւ խոնարհութիւններից յետոյ:

Մի քանի խօսք կալուածի մասին: Կալուածը տուն է, որը գտնուում «China-Bazar»ում՝ կամ ինչպէս հայերն են ասում «Չինա Բազար»ում, Կալուածայի հայոց ս. Նազարէթ եկեղեցուց ոչ հեռու: Մի ժամանակ ինչպէս հայոց եկեղեցու փողոցը, նոյնպէս եւ «China-Bazar»ը եղել են քաղաքի կենդրոնը եւ վաճառաշահ վայրը, բայց քաղաքի ընդարձակելով եւ վաճառականութեան աճումով, այժմ արդէն երկրորդական տեղ են բռնում: Բայց մի կողմէն Կալուածայի հայոց եկեղեցական Հոգաբարձութեան հետ, բայց ոչ ծառայողներին: Կալուածայի հայոց եկեղեցական Հոգաբարձութեան հետ, բայց ոչ ծառայողներին: Կալուածայի հայոց եկեղեցական Հոգաբարձութեան հետ, բայց ոչ ծառայողներին:

ըր, բայց քաղաքի ընդարձակելով եւ վաճառականութեան աճումով, այժմ արդէն երկրորդական տեղ են բռնում: Բայց մի կողմէն Կալուածայի հայոց եկեղեցական Հոգաբարձութեան հետ, բայց ոչ ծառայողներին: Կալուածայի հայոց եկեղեցական Հոգաբարձութեան հետ, բայց ոչ ծառայողներին:

Կալուածայում կայ Հայոց եկեղեցական Հոգաբարձութիւն, կամ ինչպէս այնտեղ են ասում՝ «Vardans of Armenian Church»՝ բաղկացած 6 հոգուց: Հինգ հոգին բառիս բուն նշանակութեամբ վաճառականներ են, այսինքն բացի իրենց վաճառականական գործերից ոչ մի բանով չեն հետաքրքրուում: միայն մէկն է, որ վաճառական գործերն իր քմաց համաձայն, թէ՛ տնտեսական եւ թէ՛ հոգեւոր: Այդ անձնաւորութիւնն է Թովմաս Միքայէլ անունով մէկը: Այժմ նա տնտեսութեամբ նաւալ մի ծերունի է: Երկար տարիներ շարունակ իր ձեռքն էր կեդրոնացրել եկեղեցական բոլոր գումարները եւ չէր էլ մտածում հաշվետւութեան մասին, բայց Կալուածայի յայտնի վաճառական եւ պատկառելի ծերունի վաճառական Կալուածայի ծերունի պ. Յարութիւն Աբգար պահանջեց, որ անպայման եկեղեցական հաշիւները կարգ ու կանոն ենթարկուեն: Գործը հասաւ դատարան եւ յիշեալ ծերունին 45.000 ռուբլի ծախսելով հազիւ կարողացաւ փոքր չափէ կարգ ու կանոն մտցնել եկեղեցական գործերի մէջ: Այդ Թովմաս Միքայէլը եղել է մի ժամանակ պ. Յարութիւն Աբգարի մօտ իբրեւ սփռած մի գրագիր: Բայց գուրս է գալիս նրա մօտից եւ անցնում եկեղեցական գործերի գլուխը: Իր պաշտօնի համար նա ստանում է անշուշտ ուճիկ, բայց արի տես, որ այժմ մօտ մի միլիօնի չափ կարողութիւն ունի: Մինչեւ այժմ աստիճանով ապրած եւ ոչ մի վաճառականական գործով չըբաղւող մարդը՝ միլիօնի չափ կարողութիւն: Հասկանալի է թէ ո՛ւմ փողերն են եւ ինչպէս ու ինչ ճանապարհով հաւաքել նրա գումարը: Ահա այդ բանն էր, որ առիթ տուց Յարութիւն Աբգարին դատարանի միջոցով պահանջել եկեղեցական Հոգաբարձութեան կանոնաւոր հաշիւապահութիւն ու հաշվետւութիւն: Որպէս թէ այժմ փոխել է ու կարգ ու կանոն ենթարկուել, բայց իրօք նոյնն է մնացել: Ինչ կամենում է, անում է կամ անել է տալիս իր ցանկացածի պէս:

Մեր կալուածի խնդրի լուծումն էլ կախուած է ասա այս մարդուց: Գուցէ մտածողներ լինին, թէ լաւ կը լինի նախ քան առանձին մարդ ուղարկելը հաղորդակցութեան մէջ մտնել Կալուածայի եկեղեցական Հոգաբարձութեան հետ: Բայց ոչ ծառայողներին եւ մանաւանդ Թովմաս Միքայէլին հետ, հաստատապէս կարող է ասել, որ ոչ մի արդիւնք չի ունենալ: Մինչեւ անգամ չեն բարեհաճում մարդիկ պատասխանել վճարուած հեռագրին,

որ մնաց գործի իսկութիւնը հաղորդել, այն գործի՝ որ իրենց այնքան էլ ցանկալի չէ:

Փաստեր կան հրապարակի վրայ որ Կալուածայի եկեղեցական Հոգաբարձութիւնը կտակներ է քննարկել տնտեսական տարիներ, մինչեւ որ գնացել են ու տեղն ու տեղը գործը դադարեցրել: Ուրեմն քաղաքի եկեղեցական Հոգաբարձութիւնը յոյս դնելով, թէ այստեղից կարող կը լինի հաղորդակցութեան մէջ մտնել նրանց հետ եւ թէկուզ ոչ ճիշտ, վայրիվերոյ տեղեկութիւններ ստանալ չարաչար կը սխալի: Կարծում ենք, որ անցեալի փորձերը հենց բաւական են համոզուել համար, որ այստեղից այնտեղ ոչ մի բան անել չի կարելի: Անպատճառ անհրաժեշտ է ուղարկել մի մարդ, որ տեղն ու տեղը խնդրը քննի եւ օրինական լուծում տայ:

ՏԵՂԱԿԱՆ

Մարտի 10-ին Առեւտրական Բարձրագոյն վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանգէսը կատարուեցաւ յիշեալ չորեքշաբթի օր: Շրջանաւարտի բարձրագոյն վկայագրին ստացող աշակերտների ցանկին մէջ ուրախութեամբ կը տեսնենք եւ 2 հայ աշակերտների անունները: Երուանդ Մանուկեան եւ Պետրոս Հէքիմեան:

— Ժէրօտանի վարժարանին (Boulevard de la Corderie, 101) պարգեւատրուեցաւ հանգէսին մէջ որ հինգշաբթի օր տեղի ունեցաւ, ամէնէն աւելի գովաստող յիշուած աշակերտների ցանկին մէջ նշանակած են տեղական օրաթերթներն Օր. Կարապետեանի անունը: Օրիորդ Կարապետեան, որ յանձնակատար վաճառական Յե. բաստացի Տիար Երեմիա Կարապետեանի աղջկին է, երաժշտութեան եւ նուագածութեան մէջ ալ յաջողած է հանդիսականների բուն ծափահարութիւններին արժանանալ:

ԹԻԻՐԵՐՆ ՈՒ ՊՈԼԿԱՐՆԵՐԸ

Պոլկարի արտաքին գործերը նախարարին բացակայութեան միջոցին անոր պաշտօնը կատարող Տիար Մարգարէի իմացուց մեծ պետութիւններին թէ Մակեդոնացի բազմաթիւ Պոլկարներ այս միջոցին սահմանադրուին անցնելով Պոլկարի կապտաստին, զինաթափութեան պատրուակով Թիւրքերի գործախառնութիւններէն ազատուելու համար: Տ. Մարգարէի խնդրեց մեծ պետութիւններէն որ միջամտեն չափաւորութեան հրաւիրելու համար Թիւրք կառավարութիւնը:

ԹԻԻՐԵՐՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յետաջնական դաւադրութիւն կազմող զորանի գովադէս անդամներէն մի քանիներ ալ ձերբակալուեցան յուլիս 22ին Ատոնց մէջ կը գտնուին քարոզիչ մը Հաֆէզ Ահմէտ, որ Ալի Բեմնի պէտքերէն է, մաքսատան չորս պաշտօնեայն եւ փաստաբան մը: Ապտուլ-Համիտ, աղիկներէն Կատիյէ հանքը կը հերքէ:

գաղտնի գոմիդէին մէջ իր մասնակցու-
թիւն ունենալու մասին պտտած զրոյց
ները :

— Օսմանեան Ազգային տունը (Սահմա-
նադրութեան վերահաստատման Բ. տա-
րեքարձ) շքեղապէս տօնուեցաւ յիս-
10/23ին : Կ. Պօլիս դրօշակներով զար-
դարուած էր. բոլոր վաճառատունները
փակ էին. կէսօրէն յետոյ նաւահանդէս
մը եղաւ սուլդանին, նախարարներին,
դեսպաններին, պատգամաւորներին և
ծերակուտականներին ներկայութեամբ.
Գիշերը քաղաքը լուսազարդուած էր :
Գաւառներն ալ այդ օր հանդէսներ կա-
տարուէր են : Օսմանեան մամուլը յատ-
կապէս յօգուածներ հրատարակեց այդ
օրի մեծ նշանակութիւնը ցոյց տալու
համար :

— Սալոնիկէն կիմացուեն թէ յիս-
22ի երեկոյին սպաննուեցաւ իւսթիւպի
մաքսատունների տեսուչը :

— Սալոնիկէն կիմացուեն որ ճանա-
նորի շինութեան աշխատելու դատա-
պարտուած և Սթրուսիցաի մօտ աշխա-
տող զօրքերը ըմբոստացել են : Զոկատ մը
զօրք զրկուելու է ատոնց վրայ : Խռովա-
րարներէն 4ը սպաննուել են, թելադ-
րողներէն 8ը ձերբակալուել : Ըմբոստ
զօրքերն իրենց խռովարարութեան հա-
մար Կ. Պօլսէն հեռացուած և իբրեւ պա-
տիժ ճանրարներն աշխատելու համար
Սալոնիկ զրկուածներէն էին :

— Յոյները պարիարքարանը շատ վըր-
դովուած լինելով որ Մակեդոնիայի եկե-
ղեցիների խնդրին համար սուլդանին
իրենց դիմումն ալ ապարդիւն մնաց,
իրենց Ազգ. վարչութեան խառն ժողովը
համաձայնութեամբ հեռեկեալ որոշումնե-
րէն ըրեր է.

Ա. Ազգային ժողով մը գումարել Կ.
Պօլսի մէջ, յունական 86 թեմերէն պատ-
գամաւորներ հրաւիրելով և խնդրին
անոր ուղադրութեան ներկայացուել :

Բ. Բողոքի յիշատակագիր մը զրկել
մեծ ահիւթիւններին :

Գ. Եթէ Բ. Դուռն արգիլէ Ազգային
ժողովի մը գումարումը այս խնդրի հա-
մար, պատրիարքն ու Ազգ. վարչութեան
երկու ժողովները հրաժարին և բոլոր դըպ-
րոցները, եկեղեցիներն ու վանքերը
փակուին :

Երկու յանձնաժողովներ կազմուելով
պաշտօն տրուեցաւ իրենց որ այս որո-
շումների գործադրութեան միջոցներին
վրայ խորհրդակցին և նախնական պատ-
րաստութիւնները կատարեն :

— Օսմանի մէջ մեծ հրդեհ մը պա-
տահեր է յիս-10/23ի գիշերը : Սարքա-
բօյի սեփական և նորաշէն 3 մեծ խա-
նութները և պանքաի մթերանոցն այ-
րուած են : Այդ շէնքերի մէջ կը գտ-
նուէին մանած, խախաշ, կաշի, ասր
(եափաղան), հաւկիթ և այլն : Ամբողջ
փասը 15-20 հազար ոսկի կը հաշուուի :
Թէ՛ շէնքերը և թէ՛ ապրանքները Օսմա-
նեան ընկերութեան ձեռքով ապահովա-
գրուած էին :

ՓՈՔՐԻԿ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Այեքսանդրիա. Թ. Դ. — Ստա-
ցանք 40ը Ենոթհակալ ենք :

Յիլիպի. Հ. Թ. Թ. — Ինչպէս
նշանակուած է ստացագրին մէջ,
դուք ներկայ 25րդ շրջանի բաժնոր-
դագինն ամբողջովին վճարած լինելով,
արդէն իրաւունք ունիք մինչև առա-
ջիկայ սեպտեմբերի վերջին թիւն
ստանալու :

Բիւնդու. Մ. Գ. — Ձեր բաժ-
նորդագրութիւն կը տնէ մինչև այս
39ր թիւը :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Կ Ո Չ Մ Ը

Կրքասեր Ե. Ունիասեր Հասարակութեան

Զէյթունցիք միշտ աշխատած են ըւ-
լալ որքան զինասէր նոյնքան և գրասէր
մարդիկ դարերէ ի վեր :

Գրեթէ քառորդ դար մ'առաջ հիմնուած
Զէյթունի կեդր. վարժարանը նուիրած
է բաւական ուսեալ երիտասարդութիւն
մը, որ հիմնած էր Միութիւն մը տարի-
ներ առաջ, նպատակ ունենալով հետա-
պնդել Զէյթունի նոր սերունդին և ըն-
թերցասէր հասարակութեան զարգացման
և յառաջդիմութեան : Զէյթունի Երջա-
նաւարտից Միութիւնը վերակազմուե-
ցաւ 1908 օգոստոս 24ին իր նախկին ըն-
պատկով, այս անգամ աւելի եռանդուն,
լրջօրէն շարունակելու այն գործը, զոր
սկսած էին տարիներ առաջ :

1910 յունվար 10ին կազմուած է նաև
Պոլսոյ մէջ այս Միութեան մէկ մասնա-
ճիւղը, Զէյթունցի, Պոլսեցի և Գաւառա-
ցի աղջիկներէ, նպատակ ունենալով
օգնել բարոյապէս թէ նիւթապէս Զէյ-
թունի Ե. Մ. մատենադարանին :

Արդ նկատի ունենալով Զէյթունի Ե.
Մ. մատենադարանին աղքատիկ հանգա-
մանքը, և նկատելով որ Պոլսոյ և այլ
հայաշատ կեդրոններու մէջ կան իսկա-
պէս Զէյթունը և անոր յառաջդիմու-
թիւնը սիրող աղջիկներ՝ հրապարակաւ
և սրտագին կոչ կընենք ամէն կրթասէր
անձի, որպէսզի հաճին այս առթիւ
իրենց թանկագին օժանդակութեամբ մը
ղուծ տալ սոյն գործին. իսկ հեղինակնե-
րու, խմբագիրներու, գրափաճառներու,
մատենադարաններու և ունիասէր հա-
սարակութեան, որպէսզի ջանան իրենց
բարոյական և նիւթագան սրտաբաւ
օգնութեամբ և նուէրներով քաջալերել
սոյն Միութեան Պոլսոյ մասնաճիւղը,
որով և Զէյթունի Ե. Միութիւնը :

Կը սիրենք յուսալ թէ հայ հասարա-
կութեան բոլոր խաւերուն մէջ անլսելի
պիտի չմնայ կրթութեան և յառաջդիմ
մութեան անունով եղած ոյն յոյժ-
կենսական կոչը :

Ի դիմաց Զէյթունի Ե. Միութեան
Պոլսոյ մասնաճիւղի Գործադիր ժողովոյ
Ատենապետ՝ Բարութիւն Ս. ԵԱՂՈՒՊԱՆ
Ատենապետ՝ Յովհ. Պ. ՄԱՀՏԵՍԵԱՆ :

1910 յունիս 23
Միութեան Զէյթունի հասցէն՝ Չեռամբ
Խաչիկ Նազուպեանի, Երջանաւարտից Մի-
ութեան մատենադարանին յանձնելի :

Միութեան Պոլսոյ հասցէն՝ Պոլիս Դա-
ւաթիա Տէմիր խան, Գ. յարկ. Ալէ-թէմ
Գրիգոր Թիւրպէնտեան. յանձնելի Ե.
Մ. մասնաճիւղին. ՆՈՅՆՔ.

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱՅ (1794-1894) ՅՈՐԵԼԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւո-
րութեան դարադարձին առթով 1894
թուականին հրատարակուած այս միա-
ձալ գիրքով և լուսատիպ (phototypi-
que) շքեղ պատկերի մեծութիւնն է
50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած
է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտո-
նի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով :
Մէջտեղը գրուած է հայ լրագրու-
թեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն
ԳՏՆ. Եմաւոնեանի, պատկերը և բո-
լորովին 1894ին հայերէն լեզուով
հրատարակուող բոլոր լրագիրները,
տնոց գրեթէ ամենքի խմբագրապետ,
նկրի պատկերներով :

Գինն է 4 ֆրանք ճանապարհա-
ծախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարս-
կաստանի համար 2 ֆրանք և 50
սանթիմ :

Գալեմքեարեան Հ. Գ. — Պատմու-
թիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբանէ
մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա.
1794-1860 : Մէկ լուսատիպ պատկե-
րով : Գինն է, ճանապարհածախքով
մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սնթմ. :

Վերոգրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛
գիրքը կարելի է ստանալ Արմենիայի
խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ
զրկելով :

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐ (Կ. ՊՈԼՍՈՆ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՏՐԵՆ ԱԻՆՈՒԱ ՄԻ ԻՐԱՆՈՆ ՎԵՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻԳ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած է ը-
նկերայաշունչ ընտանեկան տխուր
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ
անբարոյական մի հայր իւր տղայու-
նաւ վարքաբարքով որչա՞փ շարժ-
ների պատճառ դարձած է և վեր ի
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքի
սպաննուած և անհետացած է ալ
խարհէ : Գին 1 ֆրանք :

«ԱՐՄԵՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ

Արմենիայի Ա տարեշրջանի թիւերն
որոնք բոլորովին սպառած են, շա-
տերի հետաքրքրութեան առարկայ
դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ.
Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող
յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ուած են այս Յոշարարի մէջ որ ութա-
ժալ գիրքով 124 երեսներէ կը բաղ-
կանայ : Գինն է 1 ֆր. 40 սանթիմ :

Տարածելու համար մէկ անգամէն
10 օրինակ գնողին կը զրկենք 10
օրինակը, ապահովագրուած ծրարով
10 ֆրանգի փոխարէն :

Գիմել Արմենիայի խմբագրութեան.

ԺԳ ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ (ԶԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՑԱՆՈՎ) ՅԻԱՆՍԵՐԵՆԵ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՄԻՐՏԻՔ ՓԵՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ 1894

1 ֆրանգ և 40 սանթիմ :

Տարածելու համար մեծ քանակու-
թեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը
լինի :

(Պարսկաստանի Հայերին համար
1 ֆրանգ է :)

Եղիազար Մոռաւտեան. Գննական
Պատմութիւն Արշակ Բ. և անոր Պապ
որդոյն (Հայոց պատմութեան մէկ
կարևոր կէտին վրայ քննադատական
տեսութիւն մ'է որի համար Մ. Աղա-
բէկեան գրած է թէ «Հեղինակին այդ
ձեռնարկութիւնը պատիւ է բերում
իրան և այն ազգին, որին պատկանում
է պատմութիւնը») : 2 ֆր. 50

Հոշարեան. Բառարան Հայերէնէ
Ֆաղկերէն (հայերէն շատ ոճերի և
սացոյ ածների ֆրանսերէն թարգ-
մանութիւններն ալ գրուած են) : Բ.
տպգր. 16 ֆր. Եքեղ կազմով :

Թիւատակ յիսնամեայ յորեկեանի
Ազգային Սահմանադրութեան. 1860-
1910 մայիս 24 :

(80×60 սանթիմէր մեծութեամբ
գեղատիպ նկար մ'է որ կը պարու-
նակէ Թիւրքիայի Հայերի Սահմա-
նադրութեան 20 հիմնադիրներ լու-
սանկարներն ու ստորագրութիւննե-
րը, ինչպէս նաև 1861ի առաջին տա-
րեդարձի հանդէսին և Կ. Պօլսի վեր-
ջին 15 պատրիարքների պատկերնե-
րը, գեղեցկապէս շարակարգուած :
Կը ծախուի Կ. Պօլիս 100 փարա,
Մասնաւոր խաւաքարտով, ապահով-
ուած բօստի ծախքով 5 զրուշ (1 ֆր.
և 10 սնթմ.) : Ստանալու համար դի-
մել հրատարակչին որ է Ջորգարեան
գրատուն, Չաքմադըլար փողոց, Թիւ
24-26 : Կ. Պօլիս :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ ԱՅՏԻԻ

Խամայի Մեյքրոքիսերը.
Հարաբաղի Աստղագետը.
Գաղտնիքն Հարաբաղի.

Մի մեծագիր հատորի մէջ ամփոփ-
ուած :

Գինն է 6 շիլին ճանապարհածախ-
քով : Հեղինակի միւս երկերի համար
եւս պէտք է դիմել :

Mme. Raffi
32, Richmond Gardens
Shepherd's Bush
London W. (England)

ՀՈՒԿԻԹԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Տեղական և օտարերկրեայ, թարմ,
ածան և զանազան գինեւոր հաւ-
կիթներ, մեծաքանակ և փոքրաքա-
նակ, կը ծախուին Ատոլֆ Թիէր փո-
ղոց թիւ 77, Տէ՛ր ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ
վաճառատունը :

DerAthanasian
Rue Adolphe-Thiers, 77
Marseille

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենիա-
ւ կընդունի ծանուցումներ հրատար-
կելու համար. անոնք որ պէտք կուեն-
ան Արմենիայի միջոցով մէկի դիմում ա-
նել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ
ենք ընդունել իրենց ծանուցումներ, ըստ
լրագրական սովորութեան : Ծանուցում-
ների գինըը նշանակուած են Արմենիայի
հաւատը, տաւելն վրայ հաշուելով. 1 եր-
կաթագրի (գլխագիր) համար 2 սանթիմ
և 1 բոլորգրի համար 1 սանթիմ : 3 ան-
գամ դրուելիք ծանուցումի գինն վրա-
%ին 10 զեղչ կը լինի : 10 և աւելի ան-
գամներ դրուելիք ծանուցումի գինն վրա-
րայ 0/0ին 30 զեղչ : Սակարկութիւն չըն-
դաշտուի :

ՏՆՕՐԵՆ—ԻՄԱՐԳԻՐ Մ. ՓԵՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԵԻԼ
Հայերէն գրագրի Մ. Փարսկապետ
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi